

Dammutrivning/fiskväg i Gopån 2019

Åtgärdsredovisning för ett projekt finansierat av Naturskyddsföreningen



Naturskyddsföreningen



Bra Miljöval



FISKEVÅRDSTJÄNST
PETER HALLGREN AB



På uppdrag av – Ockelbo kommun

Rapport 2020:1

Titel/projekt: Dammutrivning/fiskväg i Gopån 2019
Uppdragsgivare/beställare: Ockelbo kommun, Henric Ricknell
Författare: Peter Hallgren
Foton: Peter Hallgren

Fiskevårdstjänst Peter Hallgren AB
Hagavägen 2C
826 75 Ljusne
Tele: 070 3361412
E post: fiskevardstjanst@telia.com
Hemsida: www.fiskevardstjanst.se



FISKEVÅRDSTJÄNST
PETER HALLGREN AB

Dammutrivning och fiskväg i Gopån 2019

I följande rapport redovisas den dammutrivning, inklusive tillskapande av fiskväg som Fiskevårdstjänst Peter Hallgren AB genomfört i Gopån 2019. Uppdragsgivare var Ockelbo kommun och för maskintjänster stod Swerock AB.



Den berörda betongdammen vilken finns i ett industriområde i byn Lingbo, innebar det nedersta vandringshindret i Gopån. Dammens fallhöjd var hela 3,4 m i stängt läge samt 2 m i öppet läge. En vidare beskrivning av objektet finns i Fiskevårdstjänsts- och Västra Gästriklands samhällsbyggnadsförvaltnings förstudie från 2016 "Gopån i Ockelbo kommun, åtgärdsprojektering avseende fiskvandring mm".

Arbetet vid dammen har i grova drag bestått av följande:

- Elprovfiske och musselinventering upp- och nedströms damm
- Partiell dammutrivning
- Nedströms åtgärder/materialutläggning
- Uppströms åtgärder/materialutläggning

Elprovfiske/musselinventering

I syfte att skapa underlag inför framtida effektoppföljning genomfördes det, innan fysiska åtgärder elprovfiske i separata lokaler upp- resp. nedströms damm. Provfiskena visade bland annat att öring fanns uppströms men inte nedströms dammen. De fullständiga resultaten redovisas via protokoll i bilaga 1, längst bak i rapporten.

Eftersom det är känt att det finns ett bestånd av flodpärlmussla i Gopån genomfördes det även inventeringar med vattenkikare upp- och nedströms dammen. Trots viss förekomst av lämpliga grusbottenar påträffades inga musslor.



Potentiell musselbotten i Gopån uppströms den berörda dammen.

Dammutrivning/fiskväg

Partiell utrivning

Dammen revs ut partiellt med hjälp av lågexplosivt sprängmedel samt av en grävmaskin med hydraulisk hammare. Syftet till den endast delvisa utrivningen var i huvudsak att risken för att frigörande av eventuella miljögifter skulle minimeras. Resultatet i form av en mindre dammöppning och bevarade fundament ökar dessutom förståelsen för att en damm med industrihistorisk koppling funnits på platsen. Samtidigt ges bättre möjligheter att anlägga en bro över ån. Den färdiga utrivningen innebär en öppning på 3 m i dammen vilken i detta skick fick en fallhöjd på 1 m.



Dammen revs till en början ut genom borrhning och sprängning med lågexplosiva medel.



Under vattenytan genomfördes fortsatt utrivning med hjälp av en hydraulisk hammare kopplad till en grävmaskin.

Nedströms åtgärder

Det kvarvarande fallet nedströms dammen eliminerades genom botten- och vattenståndshöjande åtgärder nedströms. Med hjälp av en bandgrävare och strategisk utläggning av främst naturmaterial skapades en låglutande fors som möjliggör fiskvandring för alla aktuella fiskarter i Gopån. Sammanlagt tillfördes ca 500 ton grovkross, grus, sten och block längs en 50 m lång sträcka nedströms dammen. Ännu längre nedströms tillfördes ytterligare material i samband med den biotoprestaurering som genomfördes där.



Dumpning av naturmaterial direkt nedströms dammen.



Bandgrävare under arbetet med att bygga upp en naturlig, låglutande fors på platsen.

Uppströms åtgärder

Fiskvägslösningen innefattade även omfattande materialutläggning i den avsänkta dammytan, direkt uppströms betongdammen. Syftet var att koncentrera och fördjupa flödet, och att samtidigt skapa en mer variationsrik vattenmiljö. Vad gäller dammens vattenöppning kommer betongkanter snyggas till och en gångbro anläggas i ett senare skede.



Damm från uppströms sida före åtgärd.



Damm och färdig fiskväg från uppströms sida efter åtgärd.



Damm före åtgärd.



Öppnad damm och färdig fiskväg efter åtgärd.



Markägare Lars Waller.

LOKALNAMN Uppstr. Industridamm		Nr:	Höjd över hav (m):	
ORGANISATION/AV Ockelbo kommun/Fiskevårdstjänst AB			DATUM: 2019-07-28	
PROVTAGARE/FISKET UTFÖR Peter Hallgren			FINANSIÄ Ockelbo kommun	
ADRESS/TELE/E-PC fiskevardstjanst@telia.com				
ANTAL UTFISKNING	3	METOD:	Kvantitativt ☒ Kvalitativt ☐	
AVFISKADES HELA VATTENDRAGS(VÅT)BREDD		Ja	Avstängt fiske (Ja/Nej): Nej	
AGGREGAT (HÖR)	L1000	TYP AV AGGREGAT SOM ANVÄNTS (sätt kryss) ☒ BATTERI		
VOLTSTYRKA (V)	800	Strömstyrka (A):	Pulsfrekvens (Hz):	
VATTENDR. VÅTA BRE	3,8	AVFISKAD BREDD (m)	3,8	
LOKALENS LÄNGD	33	Lokalens andel torra partier (%)	AVFISKAD YTA (125	
MAXDJUP (m):	0,40	LOKAL. MEDELBREDD (m):	LOKAL. MEDELYTA (m ²):	
MEDELDJUP (m):	0,20	GRUMLIGHET (sätt X)	☒	
LUFTTEMP (°C):	24,0		Klart	Grumligt Mycket grumligt
VATTENTEMP (°C)	20,0	VATTENFÄRG (sätt X)	☒	
VATTENHASTIGHET: (s)	LUGNT	STRÖMT	STRÅK-FORS	☒ Vattenhastighet: m/s
VATTENNIVÅ: (sätt x)	LÅG	MEDEL	HÖG	Vattenföring: m ³ /s
Bottentopografi: (sätt x)	Jämn	Intermediär	Ojämn	
SUBSTRAT OCH VEGETATION BEDÖMS ENLIGT (Domin.-D1, närt domin.-D2 etc.) Förekomsten klassas även 0-3 (se instruktion).				
SUBSTRAT (D1, D2, D3)	FINSED (0,2mm)	SAND (0,2-)	GRUS (0,2-)	STEN1 (2-10 cm)
FÖREKOMST (0-3):	FINSED 1	SAND 1	GRUS 2	STEN1 2
VEGETATION (D1, D2)	ÖV.VÄXT	FLYTBL	SLINGE	ROSETT
FÖREKOMST (0-3):	ÖV.VÄXT 0	FLYTBL 0	SLINGE 1	ROSETT 0
NÄRMILJÖ (Ange dom. typ, D1)	LÖVSKOG	BÄRRSKOG	BLANDSKOG	KALHYGGE
ÅKER	ÄNG	HED	MYR	KALFJÄLL
ARTIFICIELL	D2	DOMIN.TRÄDSLÄG	AI	NÄST DOM.TRÄDS Lönn
BESKUGGNING (50	VED I VATTNET (antal, Ø>10cm, >50cm i län		3	Ved i vatten (Antal/100m ²) 2,4
ANTAL PER FISKEOMGÅNG				
ART	1	2	3	ART
ÖRING 0+	4	1	0	
ÖRING >0+	0	2	0	
STENSIMPA	6	3	2	

[illegible]

